

Hørings svar fra Tysvær kirkelige fellesrom om Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Vi viser til høringsnotat av 27.03.2017 vedrørende nye regler for valg.

I utgangspunktet er dette en svært krevende sak å behandle. Vi har derfor funnet det påkrevd å velge ut noen tema i denne høringsuttalelsen:

Valgregler knyttet til bispedømmevalget

Valgreglene knyttet til bispedømmevalget oppfattes å være det mest sentrale punkt i denne saken utfra målsettingen om at soknets organer i sterkere grad skal kunne bli representert i kirkemøte, direkte eller indirekte. En generell betraktning fra Tysvær kirkelig fellesråd (TKF) er det uheldige ved dagens valgordning som medfører at Kirkemøtet bare består av kandidatene som også er valgt inn som medlem i bispedømmerådene. Dette spørsmålet er imidlertid lovregulert, og er derfor ikke til vurdering i denne høringen. Dett tema vil bli tatt opp igjen i tilknytting til den fremtidige høring som kommer i forhold til ny kirkelov i 2018.

Hovedspørsmål 1: Direkte valg eller kombinasjonsvalg av direkte og indirekte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Dagens ordning innebærer at bispedømmerådet avgjør om valget skal foregå ved direkte valg eller ved kombinasjonsvalg (noen av repr. velges av medlemmene ved direktevalg, mens andre velges av menighetsrådene i et indirekte valg i etterkant). Ved forrige valg var det kombinasjonsvalg i fire bispedømmer.

TKF sin vurdering: Svært mange kirkelige fellesråd og menighetsråd har tidligere pekt på det uheldige med den manglende sammenheng/tilknytning mellom lokalt kirkelig nivå og regionalt/sentralt nivå som ordningen med direkte valg innebærer. Denne manglende forbindelse og forpliktelse til det lokale nivå kan være en forklaring på svak lokalkirkelig forankring og fokus i bispedømmeråd og Kirkemøtet. TKF ønsker mer gjennomgående representasjon i bispedømmeråd og Kirkemøte fra soknets organer. Det kan argumenteres for at direkte valg etter dagens ordning kan bidra til å svekke tilknytningen til de lokalkirkelige organene. Det er samtidig avgjørende at kirkemedlemmenes mulighet til å velge Kirkemøtet ved direkte valg var en hovedpremiss for demokratireformen. Vår vurdering er at direkte valg nå vil være et sentralt element for å opprettholde tilfredsstillende valgdeltagelse, og det vil være nødvendig for å opprettholde legitimiteten for det kirkelige demokrati. Vi mener derfor at det nå vil være riktig å videreføre en ordning med direkte valg til regionale/sentrale rådsorganer. Det bør samtidig vurderes andre tiltak for å styrke tilknytningen mellom de kirkelige nivåene.

Høringsnotatet peker på tre alternative hovedmodeller:

1) Videreføring av dagens ordning der bispedømmerådet avgjør om valget skal foregå ved direktevalg eller ved kombinasjonsvalg

TKF sin vurdering: Denne modellen gir en såpass ulik og forvirrende valgpraksis, og har så mange ulemper at den ikke anbefales.

2) Direkte valg på alle leke medlemmer.

Vurdering: Denne ordningen vil sikre en lik valgordning for hele landet.

3) Kombinasjonsvalg i alle bispedømmer.

TKF sin vurdering: Kirkedemokratiet bør så mye som mulig ta utgangspunkt i vaglet av menighetsrådet. Derfor bør menighetsrådet ha stemmerett ved vagl av syv leke medlemmer til bispedømmeråd og kirkemøtet. Siden dette ikke er mulig etter Kirkeloven § 23 d), støtter TKF alternativ 3, «Kombinasjonsvagl i alle bispedømme», som ligger nærest opp til primærstandpunktet.

Hovedspørsmål 2: Flertalls- og forholdstallsvalg

I kirkelovens forarbeider er det presisert at Kirkemøtet er pålagt å ha en ordning hvor det er anledning til å stille flere lister. Kirkerådets høringsnotat peker på to svakheter ved gjennomføringen av kirkevalget i 2015; For det første at listene har ulike utgangspunkt (nominasjonskomiteen og listene til Åpen folkekirke), og for det andre at listene skal fremmes til ulike tidspunkt.

Høringsnotatet peker på flere alternativer:

1) Videreføring av dagens ordning

Denne ordningen er kjent, og gir ulike grupperinger anledning til å stille en egen liste dersom de ikke oppfatter seg representert av nominasjonskomiteens liste. Utfordringen med såkalte «asymmetriske» lister og forskjellige frister for listene løses imidlertid ikke.

2) Ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister

Denne ordningen innebærer at en nominasjonskomité fremmer en liste innen samme frist som andre nomineringsgrupper. Dersom det videreføres regler om at nominasjonskomiteens liste bør ivareta et mangfold av synspunkter, videreføres imidlertid problematikken med asymmetriske lister. De samtidige fristene innebærer også at ulike grupper som ikke oppfatter seg representert av de listene som fremmes innen fristen, ikke vil ha noen muligheter i etterkant til å fremme andre kandidater.

3) Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister – intensjonsfrist og listefrist

Ordningen har flere scenarier, og ulike alternative løsninger på de ulike scenariene; a. Ingen liste fra en nominasjonskomite hvis det er to eller flere andre lister. b. Dersom det ikke er noen nomineringsgrupper med lister skal en nominasjonskomite fremme en liste. Valget gjennomføres da som flertallsvalg. c. Dersom det foreligger kun en liste ved endelig frist sørger en nominasjonskomité for en bredt sammensatt kandidatliste. Forholdstallsvalg. Ordning vil være en åpen invitasjon til ulike grupper om å stille lister, og vil kunne gi velgerne klarere alternativer å velge mellom hvis det fremmes mer enn én liste. Ordningen er noe komplisert. Og ordningen ikke løse utfordringen med asymmetriske lister hvis det er kun en annen liste.

4) Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister, uten en nominasjonskomité – intensjonsfrist og listefrist

Dersom det i et bispedømme kun foreligger ett godkjent listeforslag fra én nomineringsgruppe etter listefristen, blir det den eneste listen ved valget. Dersom det ikke foreligger noen godkjente listeforslag etter fristen, oppnevnes en nominasjonskomité som utarbeider en bred kandidatliste.

Til alternativene 1–3 foreslår Kirkerådet samtidig at det åpnes for supplerende nominasjon for nominasjonskomiteens liste, se avsnitt 4.2.3.

TKF sin vurdering: *Alternativ 1, Videreføring av dagens ordning. Uansett valgordning bør en nominasjonskomité ha som oppgave å legge fram ei bredt sammensett valglister og det bør være åpning for supplerende nominasjon for nominasjonskomitéens liste uansett om det er flere lister eller ikke.*

Andre spørsmål Andre tema som berører de mer tekniske sidene ved valgreglene er ikke gitt en omfattende vurdering.

TKF har valgt å kommentere noen utvalgte tema:

2.3. Tilskudd

TKF sin vurdering: *Vi vil sterkt advare mot å legge til rette for ordninger og praksis som direkte eller indirekte åpner for at i kirken som ligner på partipolitikk. Derfor er vi mot å etablere tilskuddsordning til nomineringsgrupper, mv.*

2.4.1. Personlige stemmer og strykninger

TKF sin vurdering: *SKF er av den oppfatning at demokratiet fungerer best og valget er mest mulig reelt om det gis muligheter til strykning på listene. Dette bør derfor være en reell mulighet. SKF er enig i at det kan tillates inntil tre tilleggs stemmer.*

2.4.3. Stemmetillegg

TKF sin vurdering: *Vi ønsker at det innføres en ordning med stemmetillegg ved valg av menighetsråd, men ikke ved valg av bispedømmeråd.*

2.5.2. Stemmegivning i hele kommunen

TKF sin vurdering: *Det bør ikke etableres en ordning som gjør det mulig å avgi stemme i hele kommunen, og ikke bare i eget sokn. Dette vil medføre en betydelig økt byrde for menighetene knyttet til gjennomføring av valgene. Dersom en slik ordning skal tillates, så må de praktiske konsekvensene vurderes og menighetene må tilføres ekstra ressurser for å håndtere denne løsningen.*

3.2.2. Mantall

TKF sin vurdering: *Vi støtter ikke ny skjæringsdato for medlemsregisteret på 1. september. Vi ønsker å beholde de samme reglene som det offentlige valget opererer med, nemlig 30. juni i valgåret*

4.2.4. Stemmesedler

TKF sin vurdering: *Vår erfaring med å trykke opp stemmesedlene selv var god og gav oss fleksibilitet til å trykke opp nye ved behov. Vår anbefaling er derfor utfra praktiske og miljømessige synspunkt, at hvert fellesråd trykker opp sine egne stemmesedler*

4.4. Forhåndsstemmer

TKF sin vurdering: Vi ønsker at det blir presisert at det må være anledning til å avgi forhåndsstemme på minst ett kirkekontor i hver kommune. Antall kontor som åpner for dette må avklares lokalt utfra folketall og avstander i kommunen.

7.2. Økonomiske og administrative konsekvenser

TKF sin vurdering: Valget er stort og krevende prosjekt og beslaglegger mye lokale ressurser. En bør derfor i større grad begrense den økonomiske ressursbruk både sentralt og på bispedømmenivå, slik at de enkelte valgsteder/menighetsråd får de nødvendige økonomiske rammer som tillater å gjennomføre valget på en god måte. Dette synspunktet er et resultat av at ressursbruken ved forrige valg viser at kun 29 millioner av en ramme på 81.5 mill ble brukt på de lokale valgene.

Andre innspill

Med tanke på endringer i valgregler/valgordning etter 2019, har TKF ført opp følgende punkter/problemstillinger:

Mer grunnleggende vurdering av sammensetning av bispedømmeråd og Kirkemøte. Det er uheldig at Kirkemøtet bare er sammensatt av bispedømmerådene. Svakheter ved måten møtet er sammensatt på er særlig tydelig når en drøfter og beslutter endringer i den kirkelige oppgave- og myndighetsfordelingen, særlig i avveining mellom bispedømmerådet og lokalkirkelige organer der bispedømmerådene på mange måter er «part» i saken. Også i den nye rolle Kirkemøtet vil få på det økonomiske området, der midler skal fordeles mellom bispedømmenivå og lokale tilskudd, vil problemstillingen bli sterkt utfordrende. Det anbefales at det av hensyn til Kirkemøtets framtidige legitimitet blir gjort endringer i forhold til hvordan møtet skal sammensettes.

Er dette virkelig den optimale prosessen for å sikre demokrati i kirken?

TKF er nok en gang frustrert over alle dokumenter til denne høringen. Kort-versjonen av høringsnotatet er på 18 sider. Utfyllende versjon er på 96 sider. Selve forslaget til regler er på 34 sider. Dette er «å begrave» engasjerte mennesker i papirer. Vi har vanskelig for å forstå at Kirkerådet regner man med å få så oversiktlige og sammenlignbare høringsuttalelser at de kan gi noen effekt? For ikke å snakke om antall årsverk som går med totalt sett i kirken vår for å behandle dette. Bare formuleringen må jo ha krevd sitt. Nå har vi sittet i alle menighetsråd, kirkelige fellesråd, bispedømmeråd og andre berørte instanser og lest dette, prøvd å forstå det, formulere noenlunde vettuge svar. Deretter skal dette leses, kategoriseres, vurderes og evt. innlemmes.

Eller, som man på en dårlig dag kan mistenke, at det ikke blir hensyntatt i det hele tatt. Vi ber om at det ikke fortsetter med denne type høringer. Det vil ta knekken på folk, og om det enda ikke har ført til apatiske holdninger knyttet til hvorvidt man blir hørt eller ei, så er det ikke lenger før det er normen. Det som positivt med denne høringa var at kirke ikke sendte ut trykt utgave, men vi kunne hente det på nettet.